

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Incllyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput V. Innocent. III. Episcopo (a) Florentino.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

stinguendi sunt tres casus. Primus est cum laicus intrusus, & sine iusto titulo, idest ex concessione Apostolica, decimas possidet; & tunc nec accedente Episcopi consensu potest eas in aliam Ecclesiam transferre, sed Ecclesie propriae necessarii sunt restituendae. Secundus casus est cum obtinet decimas ex infeudatione ab inferioribus Praelatis facta, antequam similis infeudatio improbata esset, quo casu auctoritate Episcopi possunt laici huiusmodi decimas in aliam Ecclesiam transferre *cap. 2. §. sane, de decimis in 6. Gilkenius de prescript. cap. 9. à num. 7. Rebuffus de decimis quest. 10. num. 22. Suarez tom. 1. de relig. lib. 1. d. decimis, cap. 26. num. 3.* Quod statutum fuit majoris mali vitandi causa; nam cum Ecclesia improbaret huiusmodi infeudationes decimarum ab Episcopis in laicos factas, & laici renuissent decimas jam in feudum acceptas restituere propriae Ecclesie, ut aliquo modo confunderetur Ecclesie patrimonio admissum fuit, ut si ipsi laici decimas, quas propriae Ecclesie restituere renuebant, vellet monasterio, vel Ecclesie donare, cum consensu Episcopi diocesani id facere possent, quod specialiter ratione imminenti scandali circa decimas jam infeudatas permillum fuit. Nec novum est, ut prohibitio mitius quoad praeterita, quam quoad futura verferetur, *cap. ultimo, de spons. cap. provida 44. de elect. lib. 6. cap. final. de matrimonio contracto, cap. finali, de divorciis, l. patre, ff. de his qui sunt sui.* Tertius casus est, cum laici iusto, & legitimo

titulo decimas possident, idest ex concessione Pontificis, seu praescriptione immemoriali, quae supponit privilegium, *cap. super quibusdam, §. praeterea, de v. f.* illi enim possunt in Ecclesiam, vel laicum eas transferre, ut docet late Castillo *de tertius cap. 11.* & nos dicemus *in cap. prohibemus, de decimis.* Unde apparet, *in dicto cap. cum Apostolica,* speciali ratione, videlicet ut decimae à laicis detentae ad Ecclesiam patrimonium redirent, permillum fuisse, ut ex consensu Episcopi possent laici decimas monasterio tradere.

Secundò obstat praesenti assertioni textus *in can. 36. Concil. Aurelian 4.* in illis verbis: *Si quis Episcopus alterius Ecclesie clerico de facultatibus suis Ecclesie aliquid sub titulo quocunque converterit, post eius obitum qui acceperit, ad Ecclesiam suam, de cuius facultate discesserat, revertatur, quia iniquum est ut sub hac specie annum Ecclesiam, qua multis subvenit, patiarur.* Ex quibus aperte constat, Episcopum res unius Ecclesie posse clerico alterius Ecclesie donare. Cui difficultati satisfaciendum est ex supra traditis pro expositione textus *in capite final. 16. quest. 6.* videlicet in eo textu supponendum esse, Episcopum ex iusta causa, & cum Capituli consensu donationem illam in clericum contulisse; sed quia tantum quarebatur, an huiusmodi donatio transferretur in clericum successorem, ideò PP. non expresserunt solemniter, & iustam causam ipsius donationis, quas potius supposuerunt quam negarunt.

CAPUT IV.

Idem Abbati (a) S. Albani.

CONSULTATIONIBUS. *Et infra: [b]* De cetero si aliquis clericus ab Ordinario iudice in Ecclesia aliqua institutus fuerit, ad representationem illius, qui ejusdem Ecclesie credebatur esse patronus, & postea jus patronatus alius evicerit in iudicio, clericus, qui institutus est, non debet ab Ecclesia ipsa propter hoc removeri, si tempore praesentationis suae ille, qui eum praesentavit, jus patronatus Ecclesie possidebat. Si verò non possidebat jus patronatus, sed tantum credebatur esse patronus, cum non esset, nec possessionem patronatus haberet, secundum consuetudinem Anglicanam poterit ab eadem Ecclesia removeri, (c) Donationis verò, vel concessiones Ecclesiarum, si quae fiant privatis personis, viventibus illis, qui ipsas Ecclesias possident, nullius debent esse momenti; si religiosis fiant locis, ratae debent haberi: ita quidem, quod personae, quae jamdictas Ecclesias possident, sine ipsarum assensu eis in vita sua non debeant spoliari.

NOTAE.

- (a) *Santi Albani.* Ita legitur in prima collectione, *sub titulo de jure patronatus, c. 23.* ex qua compilatione restituo litteram hujus textus. Inscriptionem autem exposui *in c. consultationibus 10.*

de offic. deleg. ubi extat alia pars hujus Decretalis.
 (b) *De cetero.* Haec verba exponemus *in cap. consultationibus, de jure patronatus.*
 (c) *Donationes verò, vel concessiones.* Verba quae sequuntur, compilavit Raymundus *in praesenti,* & jam exposui *in cap. 1. de concess. praeb.*

CAPUT V.

Innocent. III Episcopo (a) Florentino.

PER tuas nobis litteras proponere curasti, quod cum Florent. [b] nobiles, & potentes prompti ad servitium, & devoti tempore schismatis bon. mem. [c] I. Florent. Episcopum

copum in domo suo (d) tenuerint contra Imperatorem (e) suorumque fautorum insul-
tus, idem Episcopus sedatâ schismatis tempestate de (f) mandato fel. rec. Alex. Papæ
præd. n. quatuor modios terræ in feudum concessit eisdem; & eo postmodum viam
universæ carnis ingresso, bon. mem. (g) B. successor ipsius, prout moris est, de (h) recto
feudo præfatos nobiles (i) investivit. Verum cum ipsi assignatam terram sibi assignari
fecissent, non nisi duos modios invenerunt: unde ab antecessore tuo, ut ipsis feudum
integraret, cum instantia postularunt: qui licet hoc aliquando se facturum promiserit,
effectui tamen minimè mancipavit. Ipsi autem ut tu præfatum feudum ipsis adimpleas,
assiduè postulant, & instanter; at tu aliquantulum dubitas, eo quod non sunt in pos-
sessione ipsius, ne de novo illud videaris conferre: & licet tibi fidelitatem curaverint
exhibere, & de quatuor modis fuerint (k) investiti, antequam eorum petitioni du-
ceres annuendum, Sed. duxisti Ap. consulendam. Nos igitur attendentes, quod
Ecclesiam in actibus suis fraudem, vel dolum non decet aliquem adhibere: f. t. t.
respondemus, quod feudum ipsum securè potes eisdem nobilibus integrare; cum
terra illa quatuor modiorum ipsis fuerit assignata, & jamdictus Episcopus quatuor (l)
promiserit se daturum.

N O T Æ.

(a) *Florentino*.] Ita etiam legitur in tertia col-
lectione, sub hoc titulo. *capite 2.* Petro vide-
licet Præsuli Florentino, qui Ecclesiam ipsam re-
xit ex anno 1189. usque ad annum 1235. De Ec-
clesia Florentina nonnulla jam notavi in c. 31. de
elect.

(b) *Nobiles Florentini.*] Casus ita contigit. Tem-
pore schismatis, de quo egi in *capite 5. de elect.*
cives Florentini divisi fuerunt, aliis faventibus
Alexandro III. qui Guelfi vocabantur; aliis Im-
peratorii Friderico adherentibus, qui Gibellini
appellabantur. His temporibus Julius, qui ab
anno 1178. Ecclesiam illam Florentinam rexit,
ab Imperatore dejectus fuit, & in ejus locum sus-
fectus Zenobius potestate Imperatoris. Tunc qui-
dam nobiles Florentini celaverunt ipsum Julium,
quosque sedato schismate, expulsoque Zeno-
bio, sui Sedi restitutus fuit Julius, qui postea
in ea floruit usque ad annum 1181. teste Ughellio
*tom. 2. Italia sacra, in Ecclesia Florentina, nu-
mero 30.* Ut autem nobilibus illis gratiam refer-
ret, auctoritate Alexandri III. feudi nomine illis
donavit quatuor modios, idest quatuoractus
quadratos cujusdam agri; & cum ipse Julius è
vivi excessisset anno 1181. Bernardus ejus succes-
sor iterum de recto feudo investituram in eos fe-
cit; sed cum gravis error in numero modiorum
reperiretur, quia duo tantum modii revera in
feudum dati reperiebantur, cum quatuor fuif-
sent promissi, prædicti nobiles à Petro Julii, &
Bernardi successore petierunt, ut integrè de fe-
udo quatuor modiorum illis investituram daret,
præcipuè cum pro ea terræ parte juramentum fi-
delitatis præstitissent. Petrus Florentinus Præsul,
ne de novo feudum videretur concedere propria
auctoritate, contra ea, quæ adduxi supra in *ca-
pite 2. de feudis*, renuit feudum promissum in-
tegrare, & consulit Innocentium III. qui in
præsenti illi rescripsit, ut integrè usque ad qua-
tuor modios prædictis nobilibus conceder-
et, juxta promissionem prædecessoris sui Ju-
lii.

(c) *Julii* videlicet, qui electus fuit anno 1171.
& decessit anno 1181.

(d) *Tenuerint.*] Unde donatio, de qua in
præsenti, remuneratoria fuit, sed adhuc indige-
D. D. Gonzal. in *Decretal.* Tom. III. Pars I.

bat Pontificis confirmatione, juxta adducta su-
periori commentario.

(e) *Imperatorem, suorumque fautorum.*] Fri-
dericum videlicet, cui adherabant Gibellini.

(f) *De mandato.*] Aliàs terram Ecclesiæ
non posset ipse in feudum concedere, juxta ad-
ducta in *capite 2. de rebus Eccles. capite 2. de
feudis.*

(g) *B.*] Bernardus videlicet creatus Episco-
pus Florentinus anno 1182. qui floruit usque ad
annum 1189. teste Ughellio ubi supra, *nume-
ro 81.*

(h) *De recto feudo.*] Ita legendum est, non
de certo feudo, ut legitur in hac sexta collectio-
ne; rectum enim feudum dicitur, cujus origo,
seu causa certissima est, ut appellatur *libro 2.
feudor. tit. 4. & lib. 4. tit. 46.* notavit Cujacius
in *præsenti.*

(i) *Investiuit.*] Investitura enim semel facta
toties renovari debet, quoties vel patroni, vel vas-
salli persona mutatur, ut affirmatur *libro 2. feudor.
tit. 23. & 32.* Illustrat Hothomanus *disputat de
feudis, capite 24.* & ita mortuo Episcopo petenda
erat nova investitura à successore, & illi fidelitas
promittenda, sicut etiam olim liberti Ecclesiæ in-
tra annum ordinationis novi Episcopi professio-
nem repetere, & chartam manumissionis suæ e-
dere debebant testationis causâ, *capite longinqui-
tate 12. questio. 2. Concil. Toleranum 6. can. 9.
Cæsar August. 3. can. 4.*

(k) *Investiti.*] Unde dicitur investitura jus
tribuere, non possessionem, *capite v. ff. 16. quest.
2. capite pro illorum 22. de præbend. & lib. 4. feud.
titul. 15.* notavit Cujacius in *dist. cap. pro illorum,
& in præsent.*

(l) *Promiserit se daturum.*] Licet ex do-
natione, quæ à promissione incipit, jure anti-
quo actio non daretur, post Justinianum tamen
actio, sicut ex alia deliberata promissione
competit, ut docuerunt Connanus *libro 5.
comment. capite 9. numero 8.* Donellus *libro 15.
comment. capite 22.* & ibi Osualdus *littera D.
Barbosa in l. 1. 2. part. numero 2. & 3. ff. so-
lut. matrim.* Mendoza *libro 3. de pactis, capite 9.
ex numero 13.* Julius Clarus §. *donatio. quest. 34.*
Quænam tamen sit actio hæc, apud Doctores
anxiè queritur. Placet tamen eorum sententia,
qui docuerunt, conditionem ex lege eo casu
competere; quoties enim nova aliqua obligatio
à lege

à lege introducitur, nec eâ cavetur quo genere actionis experiendum sit, agitur conditione ex lege, *l. unio. C. de conditione ex lege*, quod expressè docet Justinianus generaliter de quacunque donatione accipiendus in *novel. 162. cap. 1.* ubi notarunt Cujacius, & Accursius, Pichardus *n. 9. alio, numero 7.* Wesembecius ad *titul. de donat. num. 7.* unde obiter notatur, non semper obligationem præsupponere contractum, quia oriuntur obligationes ex multiplici capite, quæ enumerat plura Consultus in *l. obligamur 52. ff. de obl. & act. & proprio quodam jure ex variis causarum figuris, l. 1. ff. eodem.* Quare licet donatio, quæ incipit à promissione, non sit contractus; tamen propter Justiniani constitutionem efficacem ad agendum producit conditionem ex lege. Et hæc est ratio, quare precarium, quod valde simile est donationi, *l. cum qui 12. §. is qui precario 2. de furtis*, nec est contractus

certus, nec incertus, *l. interdium 14. ff. de precario*. producat tamen actionem præscriptis verbis contra eum, qui rem accepit, *l. duo 19. §. cum quid, eodem titulo.* quia non valet consequentia: Nascitur actio præscriptis verbis: ergo præcessit contractus innominatus, cum nascatur ex plurimis aliis causis, quas recensuit D. Josephus de Retes *lib. 2. opuscul. ferè per totum, præcipuè sect. 4.* Et cum successor donatoris non possit revocare promissionem antecessoris, immò rem donatam teneatur tradere, *l. si quis argentum 25. §. 1. C. de donat.* ideo in præsentis specie successor Episcopi Florentini tenebatur adimplere promissionem factam à Julio suo prædecessore, præcipuè cum facta fuisset de licentia Alexandri III. & intuitu dignitatis; quo casu ex facto prædecessoris successor in ipsa Ecclesia tenetur, juxta tradita in *cap. 1. de solut.*

CAPUT VI.

Idem (a) R. Cedeburgensi, & G. Briburgensi Abbatibus, & Magistro I. Rectori Ecclesia de Bilchale.

Cum dilecti filii Abbas, & Monachi de (b) Melros proposuerunt coram nobis, quod vir Alanus quasdam terras ab W. quondam patre ipsius eorum Ecclesia de Machelin in elemosynam assignatas violenter redigere cupiens (c) in forestam, eos super his indebitè molestaret, vobis dedisse recolimus in mandatis, ut ipsum ab ipsorum super illis terris indebita molestatione desistere, per cens. eccl. ap. postp. cogeretis. Verùm cum super ipsa causa mandatum Apostolicum impleretis, diligentius procedentes in causa, partibus in præsentia vestra constitutis, testes receptis hinc inde, & super attestacionibus illorum, & instrumentis diu disputationibus, ac disceptacionibus habitis, in causa ipsa usque ad sententiæ calculum processistis, causam ipsam sufficienter instructam ad nostram audientiam remittentes. Ut autem per diligentiam vestram finis causæ imponatur eidem, instrumentorum tenorem, depositiones testium, allegationes etiam, prout ea receperamus sigillorum vestrorum munimine consignata, vobis sub sigillo nostro remittimus interclusa, per A. v. f. m. præ. quart. auctoritate nostra suffulti, ad sententiam pro ipso monasterio proferendam, non obstante contrad. vel ap. cujuslibet procedatis, contradictores per cens. ec. cogentes, & facientes quod judicaveritis auctoritate nostra firmiter observari, cum ex tenore instrumenti evidenter appareat, quod hæc fuit mens, & intentio donatoris, ut (d) clausula de foresta, quæ in fine ponitur instrumenti, non ad superiorem donationem, quæ tam libera, & pura fuit, ut immunis esset à vexacione, & consuetudine sæculari; sed ad inferiorem concessionem, quæ pensionem, & determinationem habet insertam, juxta sanum referri debeat intellectum, quia in (e) contractibus plena, in (f) testamentis plenior, in (g) beneficiis quoque plenissima est interpretatio adhibenda.

NOTÆ.

x. (a) [Dem R.] Ita legitur in tertia collectione, sub hoc *titul. cap. 3.* sed ita corrupta est inscriptio utriusque compilationis, ut cognosci facillè non possit, de quibus monasteriis, Scotia, an Germaniæ, in præsentia agatur. Casus autem in præsentia decisus ita contigit. Nobilis quidam monasterio de Mailros conscripto instrumento purè donaverat quasdam possessiones, & alias etiam possessiones eodem instrumento donavit sub hac conditione, modoque, ut monasterium filio suo quotannis præstaret pensionem certam, & cessante monasterio in solutione pensionis, filius eas pon-

siones revocaret, ut ex eis sylvam faceret: & cum cessaret monasterium in præstatione pensionis, filius utramque donationem rescindere, & revocare nitetur: sed decrevit Innocentius ipsum audiendum non esse, quia conditio illa, sive modus, non ad priorem donationem, quæ pura fuit, & absoluta; sed ad posteriorem referri debet.

(b) [Melros.] Ita legitur in tertia collectione. Monasterium autem Melrosense est Ordinis Cisterciensis in Scotia, in diocesi Glasguensi, quod dirutum omnino David Scotorum Rex pietissimus de novo erexit, & construxit. Iosephus in *hystor. Scotia*, ibi; David Scotorum Rex quatuordecim